דתניא הלוקח יין מבין הכותים. בריתא היא דתמני׳ה פלוגתא דתנאי ומשנה אחרת היא במסכת דמאי פרק שביעי[א] (מ"ד) וסתמא כר"מ ודמטהר יינו של כותי איירי או קודם שגזרו על יינן כדאיתא פ"ק דחולין (דף ו.) ואע"ג דר' יוסי ורבי שמעון דהכא שמעינן להו במנחות פרק רבי ישמעאל (דף סו:) דכותים גרי אריות הן[ב] מ"מ אפשר דכשגזרו על יינן של נכרים לא גזרו על של כותים כיון דפרושים מע"ז יותר משאר נכרים ומחזיקים בטהרה שבכתב[ג] אע"פ שגזרו על פתן כמו כן למ"ד גרי אמת גזרו על פתן ולא גזרו על יינן עד שגזר רבי מאיר בפרק קמא דחולין[ד]: **שני** לוגין שאני עתיד **להפריש.** בע"ש בין השמשות אייר׳ כדקתני בתוספתא[ה] הלוקח יין מבין הכותים בע"ש ושכח להפריש ולא ששכח עד שקדש היום דאם כן אפילו לקרות לו שם אסור כדמוכח בכמה דוכתי דאין תקנה לבטל בשבת אלא באיסור דאמרינן פרק כירה (שבת דף מג.) טבל מוכן הוא אבל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן ובפ׳ מי שהחשיך (שם דף קנד:) היתה בהמתו טעונה טבל ועשאתי אסור לפורקה ולא מסתבר למימר דכל הני ר׳ יהודה ורבי יוסי ור׳ שמעון דאסרי ועוד דאמרינן

וכיון דמייתא כוותא ולאו אדעתיה ומי אמר אביי ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש והתנן [ו]אבת ישראל שנשאת לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ורמינן עלה [ז]הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד ואמר אביי לא קשיא הא ר"מ דלא חייש למיתה הא רבי יהודה דחייש למיתה דתניא [ח]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי

וכיון דמייתא כוותא. מתמעטת רטרייט"ט והוה ליה שלשה ובטיל ליה לגוד ואין כאן דופן: **ולאו אדעתיה.** אינו נותן לב לתקנה דאינו ניכר: **הרי זה גיטך.** ירא שלא ימות פתאום או בעיר אחרת ותיזקק אשתו לחליצה ונותן לה גט כשהוא בריא ואומר לה גט זה יהא לגרשיך שעה אחת קודם מיתתי: **אסורה לאכול בתרומה מיד.** אם הוא כהן והיא ישראלית דשמא זו היא השעה שקודם למיתתו והרי היא מגורשת ממנו אלמא מיתה שכיחא ותיישינן לה: **ואמר אביי** גרסינן: **הלוקח יין מבין הכותים.** קודם שגזרו עליהם כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין דף ו.): **אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש.** מן המלאה לתרומה הרי שם תרומה קרוי עליהם בתורה וכגון שהגיע ליל שבת [לו] אין עמו כלים טהורים להפרישם לתוך תרומה ומעשר. והאי דנקט כותים אשמעי׳ דגרועין הן מעמי׳ הארץ והלוקח מהן צריך לעשר ולאי ולא דמאי ואף על פי שהשמש יכול לחללו ומחללו בתוכו על מעות שיש לו בתוך ביתו: **ושותה מיד.** וסמכינן אברירה וכשיבא לביתו יפרישם ואמרינן יש בריה שאלו הן מעשרן ותרומתן:

אוסרין

פרק שני דבילה (דף יז:) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומשמע נמי בפרק הניזקין (גיטין דף נד.) דאמרינן נמי כר"מ ואי הוה שרי למיכל בתנאי שאני עתיד להפרישם לא היה רחוי לקונסו אפילו עבר ותיקן ולא מיירי נמי בעוד יום אלא שאין שהות ביום כדי להפרישם דאם כן יימא מעשר שני בלפונו או בדרומו ויחללנו ושתה כמו גבי דמאי[ה] אלא שבכה על בין השמשות אייר׳ דאסור להפרישם[ו] כדתנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד.) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי[ז] ופירות כותי ודאי דאף על גב דאמרינן פרק אלמלא (גיטין דף לה.) אלמלא עשורי מעשרי כראוי לכיון לכתיב באורייתא מיזהר זהירי ה"מ כשרוצין לאכול אבל למכור לא חייש אלפני עור לדרשי ליה כפשטיה ומשום גזול את הכהן ואת הלוי נמי לא חייש[ח] דהוה ליה ממון שאין לו מובעין ועוד[ט] משום דלא הוברר חלקם ועוד כדדרשינן פרק האומר את הפועלים (ב"מ דף פח:) עשר מעשר ואכלת ולא מוכר ולקרות שם כי האי גוונא דאמר שאני עתיד להפרישם מותר דכולי האי לא גזור בין השמשות אפי׳ בודאי וכי האי גוונא דתני הכא קתני במסכת דמאי פרק ז׳ [מ"ה] גבי תאנים של טבל אבל בהא דדמאי לא תני הני הכא ובטבל ודאי תני תרומה גדולה מה שאין כן בדמאי דלא נחשדו עמי הארץ על תרומה גדולה והא דלא תני הכא למחר ולא גבי[י] דמאי פרק ז׳ וגבי מזמן חברו (שם מ"ל) דקתני התם שאני עתיד להפרישם למחר משום דבמזמן אין מפרישם אלא מה שאוכל והוא הדין נמי גבי מי שיש לו תאנים של טבל שיכול להפרישם מה שאוכל בשבת אלא לפי שילא לתקן את המותר הכל בשבת אחת לא קתני למחר דלעולם חול אסור להפרישם ובהדיא אמרינן בירושלמי פ"ז דדמאי רבי יוחנן אומר הוה ליה תנאי ודאי רבי חייא רבו מהו מתקנה בשבתא א"ל למען תלמד לילאה את ה' אלהיך כל הימים אפילו בשבת פירוש תנאי ודאי שהיה לו טבל ודאי שהתנה עליו מערב שבת מה שאני עתיד להפרישם יהא מעשר[כ] אלמא בהדיא דשרי וקלא תימה בעובדא דהאשה רבה (יבמות דף לג.) דרבי יוחנן גופיה מעשר מפירא דביתיה אלא מן המוקף[יא] וקרא[יב] שם והפרישם בשבת מן המוקף כעובדא דירושלמי ושמא ההוא הוה בריש א"ל ואכתי לא ידע אי שרי אי נמי היה צריך לכולה כגתא דפירי ועוד דאין מתנה על ודאי שביד חבירו כדאיתא בירושלמי דדמאי דאמר מה בין דמאי לודאי דמאי אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו ודאי אינו מתנה אלא על דבר שברשותו והא דאין קורא שם הכא לתרומת מעשר ולא גבי תאנים טבל ואלו גבי מזמן ובהיא דדמאי אשכחן שהוא קורא שם לתרומת מעשר משום דגבי דמאי דמעשרן והן אלו מתקן המעשר כדי לאכול אבל כאן שהוא ודאי צריך ליתן[יג] (א) ולהכי לא קתני הכא מעשר בלפונו או בדרומו כדקתני גבי דמאי משום דקביעות מקום כהפרשה ותנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד. ושם) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי אבל מעשרין את הדמאי ומתניתין בה"ש ולהכי נמי לא קתני הכא ומחלל על המעות כדקתני גבי דמאי אלא קתני ומיחל ושותה והיינו מתחיל ושותה[יד] דאי מחלל על המעות ושותה ליתני מחלל על המעות כדקתני בכולהו ועוד כאן דאמר שאני עתיד להפרישם סתם ולא קבע לו מקום בלפונו או בדרומו אין יכול לחללו כדתניא בתוספתא דמעשר שני מעשר שני שנתפקד זה מחולל על איסר זה ולא קבע לו מקום בלפונו או בדרומו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים עד שיאמר לפונו או לדרומו ומייתי התם עובדא דרשב"ג וד' יוסי ור' יהודה שנכנסו אצל בעל הבית לכיר והיה מעשר בזה הענין אמרו לו השכרת המעות ואינדע הנפשות ורבי שמעון נמי דאמר קרא שם לא אמר אלא דוקא כשאומר בתוכו דהיינו נמי פלוגתייהו דר"ש ורבנן במסכת תרומות (פ"ג מ"ה) האומר תרומתי כרי זה בתוכו ותרומת מעשר בתוכו ר"ש אומר קרא שם ומפרש פרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) דדוקא כשאומר בתוכו דמשמע באמצעיתו דקבע לו מקום אלא בירושלמי עלה דהכא דתרומות פרק שני משמע דבתוכו לאו דוקא ושם פירשתיה ועוד על כרחיך צריך להפרישם דהא קאמר שאני עתיד להפרישם ואם היה שותה[טו] בלא הפרשה נמצא שותה טבלים למפרע. ר"ש דמאי פ"ז מ"ל. יא.דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת. תוס׳ יומת נ:: ד"ה אלא. יב. ואפי׳ תימצי לומר דלוקח מן הכותי׳ כלוקח מן הנכרי דאמרי׳ בפ"א דבכורות (יא.) דמעשרן והן שלו משום

דקאתי מכח גברא דלא מצי לאשתעויי דינא בהדיה מ"מ אסור להפרישם בשבת על יד׳ קריאת שם דבין השמשות מאחר דבין השמשות אין מעשרין את הודאי. ר"ש דמאי פ"ז מ"ד. ועי׳ מהרש"א ובזה מובן המשך התוס׳ ולהכי וכו׳. יג. ולא כמו שפרש"י ומיחל מחלל. תוס׳ יומת נ. ד"ה סלוקח. יד. בחילול. תוס׳ יומת נ. ד"ה סלוקח. טו. וקיימא לן המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו טבלים כי המותר שיש במעשר לא עישר עליו והרי הוא טבל. ריטב"ם. טז. ומה שהפרישו יותר הוי טבל ביד כהן וצריך הישראל לתקנו. תוס׳ שם. יז. דנתי שחטה אחת פוטרת את הכרי מ"מ כל מה שירצה יפרישו דתרומה נטלת באומד ובמחשבה רק שלא יעשה כל גורנו תרומה דבעינן ראשית ששייריה ניכרין. שם. יח. דמספקא ליה אם [ישן] בריה וירושין נינהו או אין בריה ולקוחות נינהו הלכך מחצה ירושין ומחצה לקוחות. רש"י בכורות מח. יט. בפרק יש בכור (בכורות מח.) גבי נתנו עד שלא חלקו מוקי רבא דר"מ ורבי יהודה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה ירושין ומחצה לקוחות אלמא מספקא להו. תוס׳ גיטין כה: ד"ה דברי. כ. וי"ל חלק שבא לזה היה ראוי לחברו, ובין השמשות קנה חלק זה שביתת חברו. רש"י פיאה ז:

יין מבין הכותים, פי׳ בערב שבת ולא הספיק להפרישו, אומר שני לוגין שאני עתיד להפרישו הרי הן תרומה וכו׳. הנה ר׳ מאיר מתיר דלא חייש לבקיעת הנהר, ור׳ יהודה דחייש לפיכך אוסר.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי׳ פ"ע מהלכות תרומה הלכה כ:
יז ב שם הלכה ג:

מוסף רש"י

אסורה לאכול בתרומה מיד. בת ישראל הנשואה לכהן, שמוכלת בשבילו, אסורה מיד, דכל שעתא חיישינן עכשיו ימות, אלמא חיישינן למיתה (גיטין כח.). הלוקח יין מבין הכותים. קודם שגזרו עליו יינם כדמפרש בשמיעת מולין, ופתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפרישם לתוכן תרומה ומעשר (ערובין לו:) אי: בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ז) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרישם (ב"ק שם:) וכותים גירי אמת חשיב להו ואין ס"ל נפקינא מקדושתם עד יתיסם והם חשודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וזולן מפרישין תרומה, אבל כותים חשודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ולאי (גיטין כה.) ושמעינן הכא דכותים חשודי אתרומה דלקתני שני לוגין שאני עתיד להפרישם כו׳ (חולין יד.). **שני לוגין שאני עתיד להפרישם.** תרומה מן המלאה (ערובין לז.). **הרי הן.** בתוכו (שם). **תרומה.** גדולה, ואחר כך עושה ממה שנשתייר מלה מלוח, מפרישם עשרה למעשר ראשון ומשייריו תשעים מלוח ומפרישם מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.). **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה, לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות (ערובין לז.). מוציא מעשר שני לחולין על מעות שיש לו בביתו, דמה שיש לו פנאי לתקן יתקן, דהא בתמירה בעלמא סגי (ב"ק שם:) הואיל ויכול לתקנו בתמירה בעלמא ולומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית, לא המירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הבירה, אבל בתרומה ומאכל ומעשרות סמכינן אבריה ולאחר הבדלה כשיפרישם אמרינן הוכרר הדבר שזו היא תרומה חזה לא שהה אלא מולין (חולין יד.). **ושותה מיד.** ולאחר זמן יפרישם תרומה והמעשר ואמרינן הוכרר הדבר שזהו תרומה (ערובין לז.). למאחר שקרא שם יצא לו מידי טבל, וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא מן הגוד לתרומה הוא הנברר לתרומה ויש בריבה (גיטין כה.) ושאם ממנו נלאתה, אלא שיחבר שיותיר בכלי שיעור התרומה והמעשרות (מעילה כב.). וכשיהיו לו כלים יפרישם בם התרומה והמעשר (יומא נו.).

רבינו חננאל

ואקשינן וכי אמר אביי כי ר׳ מאיר חייש למיתה ור׳ יהודה לא חייש, והתנן בגיטין פרק ג׳ בת ישראל שנישת לכהן והלך בעלה למדינת הים, הרי זו אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים. ורמינן עלה, הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד. ומשני אביי, הא דקתני אוכלת, ר׳ מאיר דלא חייש למיתה, והא דקתני אסורה לאכול, ר׳ יהודה דחייש למיתה. דתנן הלוקח

מסורת הש"ס

(א) גיטין כח., ב) ג"ז שם ומגדים נ: יבמות סט: ;. ג) ב"ק סט: דמלי פ"ז מ"ד יומא נה: ערובין לו: מעילה כב. חולין יד. גיטין כה. כח. [תוס׳ דמלי פ"ח ה"ה], ד) [דדמלי פ"ח ה"ה], ה) גי׳ רש"ל טבל ומעלי, ו) ל"ל יקרא שם ויפרש בשבת. רש"ש, ז) עיין מהרש"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס׳ ד"ה שני לוגין וכו׳ אבל כאן שהוא ודאי ולא צריך ליתן לוגי והא דלא קתני: (ב) ד"ה עשרה וכו׳ תוכם כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים פיתם עשרה:

לעזי רש"י

ריטרי"ט. מתכוון.

מוסף תוספות

א. אלא שלא שנינו שם מחלוקת ר׳ מאיר ור׳ יהודה. ריטב"ם. ב. דאמר תורמין משל עובדי כוכבים על של כותים. תוס׳ גיטין כה. ד"ה סלוקח. ג. וגם אלהיהם אינם עובדי כוכבים כמו שהיו עושים בבית ראשון. שם. ד. ולענין מעשר חייבת מדבריהם שאפ׳ בלוקח מן הגוי תקנו, ואי קשיא הא אמרינן בפ׳ שלשה שאכלו (מז:) הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר זהירי, לא קשיא [דה"ק] במה שאוכלין אבל במה שמוכרין לא דלית להו לפני עור לא תתן מכשול. ומצ׳ן מולין יד. ה. דגבי דמאי קתני מעשר שני בדרומו וגבי כותים לא קתני אלא תשעה מעשר שני ואין קובע להם מקום והיינו טעמא דקביעת מקום הוי כמו הפרשה ובבין השמשות איירי כדקתני בתוספתא (דמאי פ"ח) וקדש עליו היום ובספק חשיכה מעשרין את הדמאי לא את הודאי ומהאי טעמא נמי לא קתני גבי כותים כדקתני התם ומחולל על המעות אלא ומיחל ושותה מיד פי׳ מתחיל וכו׳ אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום. תוס׳ יומת נו. ד"ה לוקח. ו. וכן משמע הלשון דקאמר שאני עתיד להפרישם אלמא כולהו צריך סופו להפרישם. שם. ז. דתיקון מעליא הוא אף על גב דשבות בעלמא הוא קסבר גזרו על השבות אף על בין השמשות. רש"י שבת לד. ח. ואע"פ שאינן חשודים על הגזל עמי הארץ נמי לא חשידי על הגזל ואפילו הכי חשידי על המעשרות דלא חשיב להו גזל. תוס׳ יומת נה: ד"ה סלוקח. ט. כל כמה דלא הופרש לא חשיב להו גזל. שם. י. דעל כרחו צריך להפרישו דהא קאמר שאני עתיד להפרישו ואם היה שותה בלא הפרשה נמצא שותה טבלים למפרע. ר"ש דמאי פ"ז מ"ל. יא. דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת. תוס׳ יומת נ:: ד"ה אלא. יב. ואפי׳ תימצי לומר דלוקח מן הכותי׳ כלוקח מן הנכרי דאמרי׳ בפ"א דבכורות (יא.) דמעשרן והן שלו משום

אוסרין. ואמרינן גזרה שמא יבקע הנוד ולא יבא לידי ברירה ונמצא שותה טבלים. אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתת אדם ור' מאיר לא חייש: **איפוך.** לא שנינהו אביי כדקאמרת אלא איפכא שנינהו אביי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ ולאו מהלוקה יין שנינהו אביי אלא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: **קשיא דרבי מאיר.** דבקיעת נוד אדרבי מאיר דסוכה: **דלית ליה ברירה.** ואפי' אינו נבקע אסור: **לנשיבקע.** נדין בדבר כלומר דלא חיישינן לה: **מפקינן לו.** מזמנין לכהן גדול מערב יום"כ: **שמא תמות אשתו.** וכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו: **בכפרה.** בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שתשש בה במידי דלא חייש בעלמא: ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברא בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא בטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל אלמה תנן בעירובין דבר שיש בו רוח חייש מטומא משום גולל ור' מאיר מטהר. וה"ה דמלי למיפרך מממניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני' אלימא ליה לאקשויי ועוד משום דקתני מטהר בהדיא לשון קולא: רוח חייש לאו בידי אדם הוא שהרי אין רוח בידו לנפחו: **העומדת ברוח. על ידי רוח: לאו מחיצה היא.** דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: **דאוקמה בנוד תפוח.** סתם הדופן על הנוד תפוח ברוח: הרי

רבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון אוסרין איפוך ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אמר לך ר' מאיר מיתה שכיחא בקיעת הנוד לא שכיחא אפשר דמסר ליה לשומר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה טעמא דר' יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד אלא משום [ו]דלית ליה ברירה ולא חייש ר' יהודה לבקיעת נוד והא מדקתני [ז]סיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבלים למפרע ואמר להו לכשיבקע מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד התם ר' יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר לדידי לית לי ברירה אלא לדידך דיש ברירה אי אתה מודה דשמא יבקע הנוד אמר ליה לכשיבקע ולא חייש רבי יהודה למיתה והא תנן ר' יהודה אומר אף [ח]אשה אחרת מתקנין לו שמא תמות אשתו הא איתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעלה עשו בכפרה בין למאן דאמר שמא תמות בין למאן דאמר שמא תברה מדאורייתא מחיצה מעליא היא ורבנן הוא דגזרו בה אלא מעתה לרבי מאיר תטמא משום גולל אלמה תנן [ט]רבי יהודה [א]מטמא משום גולל ורבי מאיר מטהר אלא אמר רב אחא בר יעקב קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד תפוח למ"ד מחיצה עומדת ברוח אינה מחיצה הרי עומדת ברוח למ"ד אינה עשויה בידי אדם הרי

בין ירדו לגלה ירדו ומיהו טעם זה לא יתכן גבי אם בא חכם נמי מתני' התם בכל ענין וחשיב ליה ברירה והא דפריך במרובה (ב"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן בההיא דכל המתלקט ובההיא דאחין שמלקו לקוחות הן ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המתלקט מבטר דבריו בפירוש [ט][וסומך להתברר ע"י תגאו] ניחא ליה למימר לעולם דכל המלקט כדקתני ועוד ניחא ליה למימר לעולם לא תיפוך ועוד דאפי' הוה מחלק אכתי קשה ליה מההיא דאמר ר' יוחנן ברים כל הגטו (גיטין דף כה.) אף אחרון אינו פוסל[א] משום דאין ברירה אע"פ שמברר בדבריו כשאומר איזו שאריכה אגרש בו ומיהו כי מצרין ברים כל הגטו תרי מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר גריכותא דמההיא דלקוחות הן לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו פוסל מטעם דפרישית[ב] ועוד יש לומר דהא דלייק ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלכי מיית הוי גיטא היינו משום דמוקי פרק מי שאחזו (שם דף עג:) באומר מעת שאני בעולם דהיינו שעה אחת קודם מיתתו אלא היתה השעה מבוררת [ג] ולבסוף כשמת אמרי' הוברר הדבר שאותה שעה אחת היתה ולפי טעם זה אין לדקדק מדשמואל ומכל מקום פי' הקונטר' אמת דהא ברים כל הגטו (שם דף כה:) בההיא דהריני בועלך ע"מ שילא אבא ובההיא דבכל מערבין (עירובין דף לו:) בההוא דאם בא חכם למזכה אע"ג דהוי תנאי משמע דלא מהני למאן דלית ליה ברירה ואם תאמר דהכא לא חייש ר"מ למיתה ובפרק ארבעה אמין (יבמות דף כו.) תנן ד' אחין שניים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים אחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ומפרש התם בגמרא משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין דלילמא אדמייבם חד מיית אידך[ד] וקבטלת מצות יבמין[ה] וההיא משנה רבי מאיר כדמוכח בפ"ב דיבמות (דף יח.) משום דסתם מתני' ר"מ ויש לומר דלכולי עלמא חייש' התם למיתה דלאחר שייבם לאחת פעמים השני שממתין השני זמן גדול מלאחוץ ומלייבם וחיישינן שמא ימות בינתיים אבל שמא ימות בזמן מועט לא חיישינן בבקיעת הנוד דהכא ול"ת והא לא חייש ר"מ לשמא תת בזמן מרובה בפרק כל הגטו (גיטין דף כח.) דקתני בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ואביי לא מפליג התם בין שמא תת לשמא ימות וקונגיא דשמעתין דפרק שני דיבמות כאביי דמשמע דקיבלה אביי מרבה וי"ל דאביי מדמה פרק כל הגטו חששא דשמא תת בזמן מרובה לשמא ימות לאלתר דמאן דחייש דהאי חייש לאי אבל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמא תת לשמא ימות לאלתר דהא רבי יהודה דחייש בתרומה מכיון שנתעלה בעלה מעיניה ולריך שיהא בעלה תמיד לפניה בשעה שהיא אוכלת[ז] **רבי** יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין. הא דבעי למימר בשמעתין ובעירובין (דף לו:) ובגיטין (דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט.) טעמא דר' יהודה משום דליית ליה ברירה אע"ג דקתני בהדיא משום בקיעת הנוד לכוותי' אשכחן טובא שאין הגמרא חוזר בה אותו עיקר טעם אותו המפורש במשנה פרק התערובות (זבחים דף עז:) גבי אבר אבר תמימה שנתערבו באבר בעל מום ובפרק אלישי דשבועות (דף כא:) גבי שבועה אלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי ר"ע ובפרק (שני) [אלישי] דמכות (דף יח.) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רבי יהודה ליית ליה ברירה אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דברים כל הגטו (גיטין דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מז.) דאמרינן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל[ח] אם כן היאך מצא ידיו ורגליו בצית המדרש דלא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון[ט] דבפרק המובל (ב"ק דף ל.) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו דמי גבי דין יום או יומיים וכן נמי לר' יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי או לאו והכא ליית ליה ברירה וכי האי גוונא דייק בסוף השולח בגיטין (דף מח.) וי"ל דמדין יום או יומיים אין לגמוד בעלמא אלא גבי מילי דעבד לחוד דהתם כתיבי קראי דכספו ותחת ידו ומהאי טעמא לא מייתי לה בהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דאית ליה הך סברא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אבל אינך אמוראי הוו אמרי דאע"ג דאין ברירה אין מחזירין כדקאמרי' ברים כל הגטו (שם דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מז.) דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדרי ביובל ירושה ומתנה לא[י] ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש טעמא משום בקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דלי' דע"כ לית ליה כמו שאפרש ומ"ת דהכא לית ליה לר' יוסי דאם בא חכם נמי שאחזו (גיטין דף עג.) אית ליה בריה דתנן[יא] ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא[יב] ולמאן דאמלק ברים כל הגטו (שם דף כה.) בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים[יג] ניחא[יד] ורבא דלא מפליג התם מפרש טעמא [ט][משום בקיעת הנוד ורבה מפרש טעמא] פרק בכל מערבין (עירובין דף לו:) משום דבעינן ראשית שאיריה ניכרין[טו] ומיהו אכתי קשה דבפרק בכל מערבין (שם) משמע דלית ליה בריה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בצית מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דבההיא דמי שאחזו הדבר עומד להתברר בודאי שהרי אם יחיה או ימות ויש ליה בריה טפי מההיא דסלע שתעלה בידי מן הכיס שמא לא יתברר הדבר לעולם הכי האי גוונא נוכל לתרץ דשמואל אדשמואל[טו]:

תלמוד

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי' פ"ו מהל' טומאת מת הל' ד:

רבינו חננאל

ושנינן איפוך ואימא הכי, הא מתני' דקתני אוכלת בתרומה, ר' יהודה היא דלא חייש למיתה, והאי דקתני אסור לאכול, ר' מאיר דחייש למיתה. דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. ואסיקנא ר' מאיר למיתה חייש, לבקיעת נוד לא חייש. ואסיקנא לר' יהודה, לעולם לא חייש למיתה, ואמאי אסר ביין משום דלית ליה ברירה, פי' מי יברר לנו כי ודאי היין הנשאר הוא התרומה והמעשר, שמא אותו ששתה הוא היה התרומה והמעשר. וכבר פירשנוהו בשחיטת חולין ובכמה מקומות, לפיכך לא האריכנו בה עכשיו. וזה שאמר לכשיבקע הנוד, אם ישאב וישתה הוא שותה טבלין שכבר נקרע הנוד, אבל כל זמן שהנוד קיים אינן טבלין, דאמרינן הנה התרומה והמעשר בנוד. [ז] הא דתנן ביום הכיפורים ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו, מעלה עשו בכפרה. [איכא דאמרי אמר ר' אחא בר יעקב וכו']. פי' הבהמה מחיצה בידי שמים היא, ועמידתה ברוח היא.

ז) נראה לל"ל לדבריו דר"מ קאמר וה"ל לתנן וכו'.

מוסף רש"י

שמא יבקע הנוד. והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ואתה טבלים למפרע (חולין יד:) שהרי לא הוכרחה התרומה מעולם (גיטין כו:). **לכשיבקע.** עניין בדבר לאוסרו, כלומר דלא חיישינן להכי דלא שכיח, דאי בעי מסר ליה לשומר (ערובין לז: וכעי"ז חולין יד:) כשיבא לידי כך ואפי' טבלים שתה אבל אין לאוסר לכך דלא שכיח ליבקע (גיטין כו:). **מטמא משום גולל.** אם עשאו גולל לקבר מעמא לעולם באהל כמת עצמו ואפילו מיטל משם דתניא בפרק בהמה המקשה (חולין עב.) וכל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק (ערובין טו:). **ור' מאיר מטהר.** וטעמא דר' מאיר מפרש במסכת סוכה (כאן) משום דקסבר כל מאיה העומדת ברוח חיים אינה מאיה (ערובין טו:).

מוסף תוספות

א. דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה. רש"י גיטין כד: ב. [ד]אי איתמר ההיא דהאחין שחלקו ה"א התם הוא דאין ברירה משום דלא מברר דבריו אלא בלאו הכי עביד צריכותא שפיר. תוס' יומא טו. ד"ה דברי. ג. ואם כן בשעה שיש לו לבטל לחולל לא מוכחא מילתא אם חייל אם לא וכו'. שם. ד. ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה ויבום. רש"י יבמות כו. ה. הלכך אמרי' להו חלוצו דאי נמי מיית אידך אח לבתר חליצה דחד הדר האי חולץ וחולץ לה. שם. ו. לא חייש לשמא מת לאלתר דאם לא כן וכו'. תוס' גיטין כח. ד"ה פא. ז. אלא ודאי לא מדמה אלא שמא מת לזמן מרובה לשמא ימות לאלתר. שם. ח. מטעם דאין ברירה. רי"פ. ט. דאין להן אלא קנין פירות. תוס' עירובין לז. ד"ה ר' יוסי. י. (ו)[ד]חלוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (ב"ב דף קיט:) דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביכורים והשתא בהא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא ילפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר אמוראי סברי דמהתם ילפינן בכל חלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן. תוס' כ"ק פח. ד"ה סכי. יא. גבי מה היא באותן הימים. תוס' גיטין סה: ד"ה ר' יהודה. יב. אלמא יש ברירה. שם.

יג. תולה בדעת עצמו לית לן בריר דמדאתני ברישא גילה בדעתו שהיה פוסח על שתי סעיפים וליכא למימר הוברר דמעיקרא דעתיה להאי אבל זה שתלה באחרים גמר בדעתיה מעיקרא לאיזו שתצא. רש"י גיטין כה.

יד. אבל למאן דלא מחלק קשה. תוס' עירובין לז. ד"ה ר' יוסי. טו. משום דקרייה רחמנא לתרומה ראשית דגנך ותירושך מכלל שתהא מובדלת תרומה משיריה בשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ואלו שיריה.

רש"י עירובין לז: טז. דבגיטין הדבר עומד להתברר שהרי או יחיה או ימות אבל ההיא דחבית ובהמה שמא לא יחלקו לעולם. תוס' יומא טו. ד"ה דברי.

מסורת הש"ס

א) [עירובין לו: וש"נ], ומגלא שותה טבלים. אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתת אדם ור' מאיר לא חייש: **איפוך.** לא שנינהו אביי כדקאמרת אלא איפכא שנינהו אביי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ ולאו מהלוקה יין שנינהו אביי אלא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: **קשיא דרבי מאיר.** דבקיעת נוד אדרבי מאיר דסוכה: **דלית ליה ברירה.** ואפי' אינו נבקע אסור: **לנשיבקע.** נדין בדבר כלומר דלא חיישינן לה: **מפקינן לו.** מזמנין לכהן גדול מערב יום"כ: **שמא תמות אשתו.** וכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו: **בכפרה.** בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שתשש בה במידי דלא חייש בעלמא: ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברא בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא בטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל אלמה תנן בעירובין דבר שיש בו רוח חייש מטומא משום גולל ור' מאיר מטהר. וה"ה דמלי למיפרך מממניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני' אלימא ליה לאקשויי ועוד משום דקתני מטהר בהדיא לשון קולא: רוח חייש לאו בידי אדם הוא שהרי אין רוח בידו לנפחו: **העומדת ברוח.** על ידי רוח: **לאו מחיצה היא.** דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: **דאוקמה בנוד תפוח.** סתם הדופן על הנוד תפוח ברוח: הרי

ב) גיטין דף כה:

ג) מי' פ"ב מהל' אבל הל' ד:

ד) ר"ה, ה) עירובין לו. ע"ש, ו) רש"ש, ז) רש"ש,

ח) [עירובין לו: וש"נ], ט) [שם לו: וש"נ], י) יומא כ. יד., יא) עירובין טו. ע"ש, יב) רש"ש, יג) רש"ש,

תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום. וא"ת אימא וכתב כלו ספר פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ועוד האמר בסוטה בפרק היה מביא (ד' יח.) אין כותבין לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדיפתרא[א] אלא על המגילה שנאמר בספר והכא נמי כתיב ספר והכא נמי הוה ליה למיפסל כל דבר חוץ ממגילה ואין לחלק בין ספר לספר ועוד דהכא נמי אמרינן ורבנן נמי מי כתב בספר כדקאמרת משמע שאז היה לו לרבות כל דבר שאין בו רוח חיים וי"ל דגבי סוטה דכתיב (במדבר ה) וכתב את האלות בספר הוה כלל ופרט אבל הכא ונתן בידה חזר וכלל אע"ג דבברייתא לא מייתי כללא בתרא דכוותה אשכחן בפ"ק דקדושין (ד' כא:) דקתני בברייתא אין לי אלא מרלע מניין לרבות הסול והסירה והמקדח והמכתב ת"ל ולקחת לרבות כל דבר הניקח בידו ומוכחא הסוגיא דמכלל ופרט וכלל דרש **מה ספר שאין בו רוח חיים**[ב]. בפ' בכל מערבין (עירובין דף מ:) גבי מעשר שני דכתיב בנקר ובאלון נקט לד של פרי מפרי וגדולי קרקע ועיל בפ"ק (ד' יא:) נקט מה תגיגה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן האדמה בכל אחד כפי מה שדומה לחכמים עניין הרשוי לו: **ורבנן האי וכתב מאי עביד ליה.** אף ע"ג דאינטריך לשמה תרי קראי כתיבי וא"ת ולרבי יוסי הגלילי אמאי צריכי תרוייהו דמהתם דלשמה דרשינן שפיר כלל ופרט ויש לומר דבפ' המגרש (גיטין ד' פז.) דרשי' וכתב לה ולא לה ולאחרתה[ג]: **בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכספ.** הך דרשה לרבא אבל לאביי נפקא ליה מסברא בריש קדושין (ד' ה.) יאמרו כסף מכניס כסף מוציא יאמרו סניגור יעשה קטיגור ומ"מ לאביי נמי אינטריך וכתב לה שבכתיבה מתגרשת ולא בחליצה דבריש מסכת קדושין (ד' ג.) דרשי לה מספר (ה) כורתה ואין דבר אחר כורתה והסיא דרשה דרבי יוסי הגלילי היא דמשמע הכא וקלא תימה דלא נקיט התם לענין חליצה הך דרשא דכתב דהויא כרבנן וי"ל דאורחא דהש"ס הכי בכל דוכתא להביא דרשה הפשוטה לגאורה כדאשכחן פרק החובל (ב"ק דף פז.) דמייתי שבת נעורים לאביי גבי חבלה ובריש קדושין (דף ג.) משמע דבנעוריה בית אביה בהספת נדרים כתיב[ד] וכן בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לד:) ובפרק בא סימן (דף ב. ושם) דדרשי נגעים אין רואין אותן אלא ביום מביום הראשון בו בשר חי יטמא כדאביי דפרק קמא דמועד קטן (דף ח. ושם) ושביק דרשה דרבא דדרשי דכתיב לי ולא לאורי[ה] וכן פרק הקורא את המגילה (מגילה דף כ.) דדרשי ולא מוהלין אלא ביום מדכתיב ביום ימול ובפרק ר"א אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) מפיק ליה מבן שמונת ימים ולא לילות וביום מוקי לה ביום אפילו בשבת: **על מנת שלא תלבי לבית אביך לעולם אין זה בריתות.** תימה והא אם מת מ(אביו) לא תשיבה תו בית מ(אביו) כדתנן בנדרים פרק השותפין (ד' מו.) קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וי"ל דבית אביו קרויין כל יולאי חלציו של אביו ואע"פ שמת כדאשכחן גבי תמר שהיתה בתו של שם וכתיב (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך וכבר מת אביה כדמוכחי קראי[ו]: **ואידך** מברת בריתות נפקא. קשיא לרבינו תם דבפ' המגרש (גיטין דף פג:) קאמר על רבנן דרבי אליעזר כרת בריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרבנן ויש לומר דלא קאמר לא משמע ליה אלא לא דרשי להביא דרשה[ז]: **והא איבא נופו דעביד לה בהוצא ודפנא.** תימה דבפרק קמא דעירובין (דף טו.) דאמר רבא מחיצה העומדת מאליה לא שמה מחיצה ופריך מהכא ומשני בשנטעו מתחלה לכך הא על כרחך מוקמי לה הכא דעביד ליה בהוצא ודפנא ותו לא צריכין לנוטעו מתחלה לכך וי"ל דבין הכא בין התם דייק משום דמשמע ליה דאיירי בכל עניין בין היכא דהוי רוב הדופן מעל האילן הקשה אאין הולך ובא ברוח בין הוי רוב הדופן מן הנוף ופריך התם מן הקשה והכא פריך מן הנוף והא דפריך הכא אי הכי מאי למימרא ולא משני דאשמעינן מחיצה העומדת מאליה שמה מחיצה ולא נטעו מתחלה לכך דכך הוא מסקנא דהתם דכולהו מודו במחיצה לא חשיב זה חידוש משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאליו[ז] דשמיה לחי וכל שכן מחיצה:

הרי עשויה בידי אדם: [ו]אמר מר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מ"ט דר' יוסי הגלילי דתניא [ז]ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל ורבנן [א]אי כתב בספר כדקאמרת השתא דכתיב ספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא ורבנן האי וכתב מאי דרשי ביה ההוא מיבעי להו [ב]בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ס"ד אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל ורבי יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה מספר כריתות נפקא ליה [ג]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ואידך ההוא מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה כדתניא [ד]הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין [ג]ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ואידך מכרת כריתות נפקא ואידך כרת כריתות לא דרשי: **מתני'** [ד]העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה: **גמ'** אמר רב אחא בר יעקב [ד]כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה תנן [ה]העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה והא קאזיל ואתי הכא במאי עסקינן בקשין והאיכא נופו דעביד ליה בהוצא ודפנא אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ניגזר דלמא אתי לאשתמושי באילן קמ"ל ת"ש היה שם אילן או גדר [ו]או מחיצת הקנים נידון משום דיומד התם נמי משום דעביד ליה בהוצא ודפנא ת"ש [ז]אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלין תחתיו אמאי הא קא אזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא אי הכי ניטלטל בכוליה אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ח]אין מטלטלין בו אלא

[ח]עיירוכין טו:, [ט] ג"ז שם וגיטין כח:, [י] קדושין ה., [יא] עירובין טו: [גיטין כח: קידושין ג: ה. יד.], [יב] [עירובין טו: יומא יב. קידושין ה.] גיטין פג:, [יג] עירובין טו., [יד] שם ודף יט:, [טו] עירובין טו. גט:, [טז] ג"ז שם: ע"ש, [יז] בס"ל: ולפ"ז, [יח] [ל"ל מביה], [יט] [עי' תוספות עירובין טו: ד"ה ע"מן].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בכתיבה וכו' דרש לה מספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר:

מוסף רש"י

ספר. וכתב לה ספר כריתות, ספר משמע קלף כדכתיב (ירמיה לו) ואחי מוחב על הספר בדיו, והדר קרי ליה מגילה כדכתיב (שם) אחרי שרף המלך את המגילה (ערובין טו:). **מנין לרבות כל דבר.** שיכתוב הגט עליו (שם). **וכתב לה מכל מקום.** מדלא כתב ונתן ספר כריתות בידה (גיטין כא:). **אי כתב בספר כדקאמרת.** משמע יכתוב בקלף ומלית לממר דכי דכי מוכחא לה דומיא דקלף הוא דרבי (שם) אי הוי כתיב וכתב לה כריתות בספר, הוה משמע מגילה, אבל השתא דכתיב ספר, האי ספר ספירת דברים הוא, והכי משמע וכתב לה דברי כריתות, אבל לא קבע לו מקום לכותבו וממילא משמע בכל מקום שירלה יכתבנו (ערובין טו:). **האי וכתב מאי דרשי ביה.** לדיקו לא אצטריך לרבות כל דבר, שהרי לא קבע הכתוב כל דבר לכתיבתו ומוכחן ספר כריתות שמעינן (גיטין שם) כיון דספר לאו קלף משמע, ממילא הא לא קבע ליה קלף וכבל דבר משמע, ומה ליה למכתב וכתב לרבות כל דבר, לכתוב ונתן לה ספר כריתות (ערובין שם). **ואינה מתגרשת בכספ.** פס אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה (גיטין שם). **ואיתקש יציאה להויה.** וסיתה לאיש אמר, היינו קדושין (ערובין שם) שמהוה בהן עצמה לבעל (גיטין שם). **לדבר הכורת בינו לבינה.** שלא יטול מנאי בגנב שיקדשה יחד אלא דברי הבעלה יהו (ערובין שם) שלא יהא בו מנאי המקדשה יחד אלא מנאי הכורת ומנדלי בייסים (גיטין שם). **לעולם אין זה כריתות.** שכל ימיה היא נאנדת בו לקיים מנאי זה מחמתו (קדושין ה.). דהא כל ימיה קשורה בו שמחמתו היא ממנעת מלשאת יין, ומנאי זה תלוי ואולך לעולם ואין זה הבעלה, אבל מכאן ועד שלשים יום הרי זה כריתות מיד, שהרי דברי הבעלה הן לאוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר (ערובין שם) דהיא תקיים מנאי ואולך, שאפשר דברים הללו לבא לידי הבעלה (קדושין ה.). **מכרת בריתות.** דהוה מלי למיכתב ספר כרת דמשמע ספר כורתה, והך דרשא אחריתי מייתינא דלשמה (שם). **או מחיצת הקנים.** מיאת הקנים קנים ממוכרים, מיאת שהיו נטועים כסדר מחילה (ערובין טו. לגירסת חיצות) שעשאן לכאן ולכאן כעין דיומד (שם יח:).

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

מוסף תוספות

א. לוח. של עץ: נייר. של עשבים שכותשין ומדבקין אותן בדבק שקורין גליי"ד ועושין כמו עור: דיפתרא. עור שאינה מעובד כל צרכה. רש"י סוטה יח: ב. לא בעי למימר מה ספר דבר הבא מב"ח כו' לאפוקי עלה וטבלא ופינקס אף ע"ג דבפ"ק דקידושין (דף יז.) גבי הענקה אמרי' דאי כתיב צאן ה"א דוקא ב"ח אין אבל גדולי קרקע לא וכו' דהכל כפי מה שדומה לחכמים נקיט בכל א' עניין הראוי לו. תוס' גיטין כא: ד"ה מה. ג. [ולרבנן] תרי וכתב לה כתיב אחד דרשינן וכתב לה לשמה ומוכחב אחרינא בכתיבה מתגרשת ומלה לה ולא לה ולחברתה. תוס' גיטין כא: ד"ה כמיעט. ד. ושבח נעורים נפקי מוכי יכמור וגר'. תוס' מו"ק ח. ד"ה נפקא. ה. שאין צריך לאור הנר, דהיינו ביום, ובההוא שעתא נמי רבא הכהן אלמא דאין רואין אלא ביום. רש"י מו"ק ח. ו. דמיבעי להו לדרשא דהכא. תוס' קדושין ה. ד"ה ויש"נ. ז. שלא הוקבע שם לשם תיקון מבוי, דלא הזמינוהו לכך. רש"י עירובין טו.

רבינו חננאל

הא דקתני אין כותבין גיטי נשים על מי שיש בו רוח חיים או על מי שהוא אוכל, דדייק מספר. ורבנן דרחים הכי, אי הוה כתיב וכתב לה בספר, הוה שמעינן מינה האי סברא, השתא דכתיב ספר, לספירת דברים בעלמא הוא דאתא כו'. ואידך מכרת כריתות כו', פי' היה לו לכתוב וכתב לה ספר כרת, מאי טעמא כתיב כריתות כו'. ואידך כרת כריתות לא משמע ליה, כלומר טעם אחד הוא. אמר **רב אחא בר יעקב** כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, אינה מחיצה. ואקשי' עלה מתתני' דתנן העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה, והני ניידי ואזלי ואתו. ומשני באילנות חזקים וקשים ולא ניידי שנינו, ונופה עביד ליה בהוצא ודפנא, כלומר נועץ הוצא ודפנא וקושר הנוף בהן כדי שלא יהא מתנודד והולך ובא. והאי קמ"ל, דלא חייש דילמא אתי לאשתמושי באילן המחובר לקרקע. ת"ש מהא דתניא גבי פסי ביראות, היה שם גדר או אילן או חיצת קנים נידון משום דיומד, ושני, התם [נמי] דעביד בהוצא ודפנא. ת"ש מהא דתנן בסוף עירובין אילן המיסך על הארץ, אם [אין] נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלין תחתיו. ומשני התם נמי דעביד בהוצא ודפנא. אי הכי מחיצה מעליא היא, אמאי אמר רב הונא בריה דרב יהושע התם, אין מטלטלין בתוכו

קמה

דיומד. דיו עמודין, עמוד אחד נראה כשנים, שעשאו כמרזב וטוטר אחד ממחיצותיו לדרום ואחד למערב, דכי עביד ד' דיומדין לד' הפאות יש לכל מחיצה ג' אמות עומד, אמה מכאן ואמה מכאן (שם טו.). **אילן המיסך על הארץ.** שנופו טוטה למטה מכל גדדיו סביב (שם צט:) נופו טוטה סמוך לארץ, דאם הנוף בפחות מג' לקרקע, ועיקרו במקום שמחובר לאילן גבוה עשרה (שם טו.). **מטלטלין תחתיו.** דאמרינן לבוד והרי יש כאן מחיצה ולכאן כעין דיומד (שם יח:).

הרי עשויה בידי אדם. דרוח זה בידי אדם נמי: **ספר.** וכתב לה ספר כריתות: **אין לי אלא ספר.** קלף: **מניין לרבות כל דבר.** לכותבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית: **וכתב מכל מקום.** דמלי למיכתב ונתן בידה ספר כריתות: **אי הוה כתב.** וכתב לה כריתות בספר כדקאמרת דהאי ספר קלף הוא: **השתא דכתב ספר.** אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שיהא נכתב עליו אלא דברי הגט קרוי ספר ספירת דברים כריתות דבריס שיהו כורתין ומפרידין ביניהן: **ורבנן.** כיון דספר לאו קלף הוא האי וכתב לה לא אצטריך לרבות כל דבר דמהיכא תיתי לך לייחד דבר לכתיבתו דאיצטריך לאשמועינן שכל דבר כשר לך: **ואידך מתגרשת בכסף.** ליתן לה כסף לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת בו כדרך שנתן בקידושין ואמר הרי את מקודשת בו: **ואיתקש יציאה להויי'.** ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד): **מה הוייה.** כשמהווה עצמה לאיש אפשר בכסף כדנפקא לן בקידושין (דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון: **מספר כריתות.** מדמסתר כריתות לספר: **לדבר הכורת.** שתהא ספירת דבריס כורתת ביניהס ולא יהא תנאי אחר מוגדס יחד: **אין זה כריתות.** דכל ימיה קשורה בו שממתמתו לריכה לעמוד שלא ליגרס: **הרי זה כריתות.** דיכול לבא לידי הפרדה לאוף שלשים הלכך מעכשיו מותרת לינשא מן התורה: **מכרת בריתות.** דמלי למיכתב ספר כרת: **מתני' בין אילנות.** בארץ ולא סמכה עליהן אבל הן דופנותיה: **גמ' שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה.** שהרוח מוליכה ומביאה: **בקשין.** אילנות זקנים ועבים: **הא איכא נופו.** שהולך ובא ופעמים שאף הנוף מן הדופן: **דעביד ליה.** אורג הנוף כמין ממילה שלא יניענו הרוח: **לאשתמושי באילן.** להניח עליו כליו: **היה שם.** בפסי בילאות קלי היה בתחת הפיאות אילן שעוביו אמה לכל לד: **או גדר.** מרובע אמה על אמה. כל גדר סתם של אבנים הוא ולריך שיהא אמה על אמה כדי לתלקו לשתי מחיצות אמה למזרח ואמה לצפון או לדרום: **דיומד.** ד' עמודים שהיו ממילה לכאן ולכאן שבכך הקילו חכמים כל כמה שהוא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא

עליהס: **המיסך על הארץ.** נופו גדול מאד ולאחי הנוף כפופין סביב על הארץ: **מטלטלין תחתיו.** דאמרינן לבוד ומחיצה זו גבוהה עשרה מבפנים שהנוף ארוך הוא וגבוהה האילן הוא: **אי הכי.** דעשויה בידים היא ולאוי[ט] לדור תחתיה ולשמור שהה עשאה וכיון דמוקף לדירה הוא: **ניטלטל בכוליה.** כלומר יטלטל בו כל כמה שהוא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא

המגילה למפרע (מגילה דף כ.) דדרשי ולא מוהלין אלא ביום מדכתיב ביום ימול ובפרק ר"א אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) מפיק ליה מבן שמונת ימים ולא לילות וביום מוקי לה ביום אפילו בשבת: **על מנת שלא תלבי לבית אביך לעולם אין זה כריתות.** תימה והא אם מת מ(אביו) לא תשיבה תו בית מ(אביו) קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וי"ל דבית אביו קרויין כל יולאי חלציו של אביו ואע"פ שמת כדאשכחן גבי תמר שהיתה בתו של שם וכתיב (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך וכבר מת אביה כדמוכחי קראי[ט]: **ואידך** מכרת בריתות נפקא. קשיא לרבינו תם דבפ' המגרש (גיטין דף פג:) קאמר על רבנן דרבי אליעזר כרת בריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרבנן ויש לומר דלא קאמר לא משמע ליה אלא לא דרשי להביא דרשה[ז]: **והא איבא נופו דעביד לה בהוצא ודפנא.** תימה דבפרק קמא דעירובין (דף טו.) דאמר רבא מחיצה העומדת מאליה לא שמה מחיצה ופריך מהכא ומשני בשנטעו מתחלה לכך הא על כרחך מוקמי לה הכא דעביד ליה בהוצא ודפנא ותו לא צריכין לנוטעו מתחלה לכך וי"ל דבין הכא בין התם דייק משום דמשמע ליה דאיירי בכל עניין בין היכא דהוי רוב הדופן מעל האילן הקשה אאין הולך ובא ברוח בין הוי רוב הדופן מן הנוף ופריך התם מן הקשה והכא פריך מן הנוף והא דפריך הכא אי הכי מאי למימרא ולא משני דאשמעינן מחיצה העומדת מאליה שמה מחיצה ולא נטעו מתחלה לכך דכך הוא מסקנא דהתם דכולהו מודו במחיצה לא חשיב זה חידוש משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאליו[ז] דשמיה לחי וכל שכן מחיצה:

[ט] עירובין טו:, [י] ג"ז שם וגיטין כח:, [יא] קדושין ה., [יב] עירובין טו. [גיטין כח: קידושין ג: ה. יד.], [יג] [עירובין טו: יומא יב. קידושין ה.] גיטין פג:, [יד] עירובין טו., [טו] שם ודף יט:, [טז] עירובין טו. גט:, [יח] ג"ז שם: ע"ש, [יט] בס"ל: ולפ"ז, [כ] [ל"ל מביה], [כא] [עי' תוספות עירובין טו: ד"ה ע"מן].

אלא אם כן אינו הוה אלא כשיעור בית סאתים כאלו המשכן ששיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי כיון דבידים הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מבית סאתים ליטלטל ביה: **שאשמישה לאויר.** אינה עשויה דירה זו אלא לצורך אויר שחולה לה לשמור השדות ואינה תשובה דירה להתיר היקף גדול: **שבת בפנ.** קדש היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו: **והוא מארבע אמות עד בית סאתים.** גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים: **וכן בנקע.** גומא העשויה משאת ימי בראשית ווליל"ה: **וקמה קצורה.** באמצעה: **ושבולות.** גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב. כל הני מחיצות אינהו להיקף בית סאתים ולא ליותר מכאן אלא בעשית לדירה הלכך מהלך את כולה לחמר ואוזלה לה אלפים דכל חצלה הואיל ושבת זה באורה מבעוד יום הוה כארבע אמות של מקום שביתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה אינא בלא מחיצות נמי ארבע אמות מקום שביתה אית ליה דהיינו שבו אינם תחתיו וחולה להן אלפים אמה דכתיב אל יצא איש ממקומו ואסמוך רבנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה כו' כדאמרינן בעירובין (דף נא.). ותל מוקף מחיצות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחיצות שלו והקף בהן את כולו: **ושבולות מקיפות.** ואע"ג דאין עומדות ברוח: **דעביד ליה.** למחיצות השבלים בהולא ודפנא משבולת לשבולת עד שאגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו את זו: **מתני' שלוחי מצוה.** הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: **פטורין מן הסוכה.** ואפי' בשעת חגייתן: **גמ' בשבתך בביתך לעוסק במצות.** שאינו חייב בקריאת שמע ולקמן מפרש מאי משמע: **ובלכתך בדרך פרט לחתן.** ואע"ג דהוא נמי במצות טריד לאינטריכי להו תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאכת מצוה בידים או מהלך למצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא טריד במחשבת בעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת בעילה: **מאי משמע.** מהני קראי פרט למצוה: **אי דרך.** הולך בדרך סתורה: **מי לא עסקינן בו'.** וכי איך יכול לבלוא במקרא דרך מצוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מצוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אם כן.** בדרך מצוה נמי קאי לכתוב בלכתך בדרך: **טריד.** לבו טרוד במחשבת בעילה ומסתברא כי פטריה קרא משום טירדא פטריה (א) ואינו יכול לעסוק בשניהם כאחד: **כונס אונסה לא טריד.** ויכול לקיים את שתיהן: **אי משום טירדא בו'.** האי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטרוד בצערו ליפטר: **שנאמר בהן פאר.** כדלקמן (ע"ב) ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל: **חתן טריד טירדא דמצוה.** ואשמעינן קרא דלא מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זו הבאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות.** שלא על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של נעילה רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו אינו חייב להטעיר: **והעוסק במצוה דפטור ממצוה מהכא נפקא.** משמתבן בביתך: **ויהי אנשים וגו'.** בפסח מדבר קרא בשנה השנית ליציאת מצרים: הכי

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהולא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדאקשי לעיל דהתם באילן המסכך על הארץ שיש בו סכך ומשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא אויר ואפי' הקיף ולבסוף פתח לא משיב מוקף לדירה[א] כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף כד.): **שלוחי מצוה.** הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חגייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא[ב] דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי לאזולי ביממא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בברייתא[ג] ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שייחס אמאי פטורין לאזולי אדם שיש לו ציצית בגבדו ותפילין בראשו[ד] מי מיפטר בכך משאר מצות וכפ' אין בין המולד הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאבידה בצינו מיפטר מלמיחב ריפתא לעני אם כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לצורכה או בהמה שנותן לה מזונות דלא שכיחא שבאותה שעה יבא עני לשאול ממנו ולריך לומר דהכא נמי אייר בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות: **ובלכתך** בדרך **פרט לחתן.** ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד אלטריך תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאה בידים או מהלך במצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא מחשב בבעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא הכתוב מק"ש דטריד מקרא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת בעילה[ג] כך פי' בקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמובלכתך בדרך ממעט האי דבמצוה קא עסיק ובשילהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם[ד] בשבתך פרט לחתן ובלכתך בדרך פרט לעוסק במצוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא בשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא בשבת דמצוה שאתה יושב ומחשב בבעילת מצוה ובלכתך ממעט עוסק במצוה דמשמע בלכת דידך ולא בלכת מצוה ומתחן לא הוה ידעינן שאר עוסק במצוה דדלמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטירדא מלבו אע"פ שבטירדא דרשות מיבעי ליה ליתוביה דעתיה ולהסיר מחשבת טרדתו: **שדרי נאמר בהן פאר.** לקמן בשמעתין מפרש מדקתא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע ליצאת שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל לא אתא למימר אלא דלא יליפינן מהכא לפוטרו משאר מצות[ד] דשאני תפילין דאיקרו פאר[ה] וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דאמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"ת מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דוס לעבדי שאר אבלים ליחזקאל ויש לומר דבדברי תורה שייכא בו הכתוב מכ"ע אית לן למימר משום דאבל אסור בדברי תורה אבל בתפילין אמאי הוצרך לומר לו שיהא תפילין אם לא בשביל שהייתי סבור לאוסרו.

מישאל

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש[א] שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: מתני' [2]שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ [3]דת"ר [1]בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [2]הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא בדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [3]והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [7]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [7]והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי

ר"ע

כה א מיי' פט"ז הל' ד ופכ"ז מהלכות שבת הלכה ד ופ"ז מהל' עירובין הלכה ד סמג לאוין סה ועשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ב:

ב [מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' ד טוש"ע או"ח סי' תרמ סעי' ז]:

כה ג מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ט סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' ע סעיף ג:

כו ד מיי' פ"ד מהלכות אבל הלכה ט סמג עשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג וסי' שפח סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ:
דברים ו ז

2. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
במדבר ט ו

לעזי רש"י

וליא"ה (ולידיא). בקנה, עמק.

מוסף תוספות

א. ואמרינן לקמן הוקף שלא לדירה ולבסוף פתח לו פתח דירת ביתו לא מהני. רש"י עירובין כד. ב. אע"פ שהוא עושה מצוה כל שנה שהוא לבוש בהן. תוס' תלמידי ר"ת ר"ק יו: ג. ואשמעינן קרא דלא מחייב להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זה המצוה הבא אליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר. רי"פ. ד. [ו]טעמא הוא דקא יהיב מפני מה יפטר מתפילין יותר מכל המצות. ריטב"א. ה. ואינו ראוי לאבל שיהא מכהן פאר. שם.

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושנינן התם כדקתני טעמא, משום דהויא תשמישתיה לאויר, כלומר אין שם בית, וכל דירה שתשמישה לאויר אין משלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בתל שגבוה כו' פשוטה היא. **פיסקא** שלוחי מצוה פטורין מן המצוה. מנא לן, דתנו רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך פרט לחתן. ודריש"ן מדהוה ליה לקרא למכתב ובלכת בדרך, דמשמע אע"ג דאזיל לדבר מצוה חייב, וכת' בלכתך, דמשמע בלכת דידך דהוא רשות מיחייבת למקרי קרית שמע, אבל בלכת דמצוה פטירה. שמעינן מינה העוסק במצוה פטור מן המצוה אחרת. **הא דתניא** פרט לחתן, והוא הדבר בתולה דטריד טירדא של מצוה, ולפיכך פטור. אבל מאן דטריד טירדא דרשות, כגון שטבעה ספינתו וכיוצא בו, חייב בכל מצות. ואפי' אבל חייב, דאמר רב אבל

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהולא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדאקשי לעיל דהתם באילן המסכך על הארץ שיש בו סכך ומשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא אויר ואפי' הקיף ולבסוף פתח לא משיב מוקף לדירה[א] כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף כד.): **שלוחי מצוה.** הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חגייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא[ב] דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי לאזולי ביממא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בברייתא[ג] ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שייחס אמאי פטורין לאזולי אדם שיש לו ציצית בגבדו ותפילין בראשו[ד] מי מיפטר בכך משאר מצות וכפ' אין בין המולד הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאבידה בצינו מיפטר מלמיחב ריפתא לעני אם כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לצורכה או בהמה שנותן לה מזונות דלא שכיחא שבאותה שעה יבא עני לשאול ממנו ולריך לומר דהכא נמי אייר בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות: **ובלכתך** בדרך **פרט לחתן.** ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד אלטריך תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאה בידים או מהלך במצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא מחשב בבעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא הכתוב מק"ש דטריד במחשבת בעילה[ג] כך פי' בקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמובלכתך בדרך ממעט האי דבמצוה קא עסיק ובשילהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם[ד] בשבתך פרט לחתן ובלכתך בדרך פרט לעוסק במצוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא בשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא בשבת דמצוה שאתה יושב ומחשב בבעילת מצוה ובלכתך ממעט עוסק במצוה דמשמע בלכת דידך ולא בלכת מצוה ומתחן לא הוה ידעינן שאר עוסק במצוה דדלמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטירדא מלבו אע"פ שבטירדא דרשות מיבעי ליה ליתוביה דעתיה ולהסיר מחשבת טרדתו: **שדרי נאמר בהן פאר.** לקמן בשמעתין מפרש מדקתא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע ליצאת שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל לא אתא למימר אלא דלא ילפינן מהכא לפוטרו משאר מצות[ד] דשאני תפילין דאיקרו פאר[ה] וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דאמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"ת מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דוס לעבדי שאר אבלים ליחזקאל ויש לומר דבדברי תורה שייכא בו הכתוב מכ"ע אית לן למימר משום דאבל אסור בדברי תורה אבל בתפילין אמאי הוצרך לומר לו שיהא תפילין אם לא בשביל שהייתי סבור לאוסרו.

מישאל

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש[א] שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: מתני' [2]שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ [3]דת"ר [1]בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [2]הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא בדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [3]והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [7]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [7]והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי

ר"ע

חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, מפני שנא' בהן פאר, והני מילי ביום ראשון בלבד. וכן הכונס את האלמנה חייב לקרוא קרית שמע. **הא מהתם נפקא**, ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו', נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי,

מתגולל בצערו בעפר אין זה פאר (שם וכעי"ז בתוספות ה:). **הכא טריד טירדא דמצוה.** וכיון דאתן מיעוט בעלמא דרשינן פרט לחתן, מסתייך אם ממעטת מיניה טרדא דמצוה (ברכות יא.).

בשבתך ובלכתך הוקשו לדרך (שם). מי לא עסקינן בו'. כלומר מעלן דבדרך רשות לחודא איירי קרא, הא קרא דרך סתמא כתיב וממילא משמעמע נמי מינה דרך מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי (שם). אלא מעתה. אי משום טרדא דמחשבה פטרת ליה, אפילו טבעה ספינתו נמי (שם). שהרי נאמר בהן פאר. ליחזקאל, פארך חבוש עליך וגו' וכיון דבעי פאר ואבל

עין משפט
נר מצוה